

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Vliv nezaměstnanosti muže na fungování rodiny

Bakalářská práce

Vypracovala:

Ing. Andrea Ficová

Vedoucí práce:

PhDr. Filip Abramčuk, Ph.D.

České Budějovice 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 16. dubna 2013

.....

Ing. Andrea Ficová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Filipu Abramčukovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, připomínky, ochotu a trpělivost. Další velké poděkování patří všem respondentům, kteří se na výzkumu podíleli.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou nezaměstnanosti muže a jejími dopady na rodinu. Cílem práce je popsat a poukázat na to, jaké dopady má ztráta zaměstnání jedince na život rodiny. Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí – teoretickou a praktickou. V teoretické části popisují nezaměstnanost, rizikové skupiny na trhu práce, sociální a psychické důsledky nezaměstnanosti, dále se věnují rodině, charakterizují funkce rodiny a funkce jedinců v rodině, zejména mužů. V posledním bodě teoretické části se věnují významu práce v životě člověka. V praktické části se zaměřuji na výzkum a interpretování výsledků. Výzkumným souborem jsou nezaměstnaní muži, kteří mají rodinu. Hlavní výzkumná otázka zní: *Jaké jsou nejzávažnější důsledky nezaměstnanosti muže na rodinný život?*

Podle výsledků zjištěné dotazníkem jsem zjistila, že za nejhorší dopad je považováno zhoršení finanční situace a jako další problematický důsledek je považována přítomnost psychických poruch.

Klíčová slova

Nezaměstnanost, rodina, práce, důsledky nezaměstnanosti

Anotation

This thesis deals with problems of male unemployment and its impact on the family. The aim is to describe and refer what impacts the loss of individual's employment has on the family life. The thesis is divided into two parts – theoretical and practical. In the theoretical part I describe the unemployment, risk groups on the labour market, social and psychological consequences of unemployment, next I am devoting to the family, I characterize function of the family and function of individuals in the family, especially men. In the last section of the theoretical part I pay attention to the importance of work in man's life. In the practical part I focus on the research and interpreting the results. The research group are men, who have their own families. The main research question is: What are the most serious consequences of male unemployment on family life? I found that the worst impact is considered to be the financial downturn and as a result more problematic is considered the presence of mental disorders.

Key words

unemployment, family, job, consequences of unemployment

Obsah

I. Úvod	7
II. Teoretická část	9
1. Nezaměstnanost	9
1.1 Druhy nezaměstnanosti	10
1.2 Rizikové skupiny na trhu práce	11
1.3 Důsledky nezaměstnanosti	15
1.3.1 Sociální důsledky nezaměstnanosti	15
1.3.2 Psychické důsledky nezaměstnanosti	16
1.3.3 Zdravotní problémy	17
1.3.4 Nestabilita rodiny	17
2. Rodina	18
2.1. Moderní rodina	19
2.2. Význam rodiny	20
2.3 Funkce rodiny	21
2.4 Funkce muže v rodině	22
2.5 Rodina s nezaměstnaným členem	23
3. Význam práce v životě člověka	26
III. Praktická část	27
4. Cíl práce a výzkumné otázky	27
4. 1 Použitá metoda	27
4. 2 Způsob zpracování dat	28
4. 3 Etické zásady	28
4. 4 Výzkumný vzorek	28
5. Výsledky	31
5.1 Shrnutí výsledků výzkumu	41
IV. Diskuze	42
V. Závěr	43
VI. Souhrn	44
VII. Seznam použité literatury	45
VIII. Seznam tabulek	47
IX. Seznam příloh	48

I. Úvod

Tato bakalářská práce má charakterizovat dnes tak aktuální problém nezaměstnanosti a zjistit, jaké a jak velké jsou následky nezaměstnanosti na rodinu. Problematika nezaměstnanosti je v současné době velice rozšířená a neustále zmiňovaná. Práce v životě člověka má velký význam a je jeho důležitou podmínkou. Nejen pro zabezpečení po ekonomické stránce, ale také z hlediska pocitu seberealizace, vřazení do sociálních vztahů a životní jistoty do budoucna. Stejně jako je individuální vztah k různým hodnotám, tedy i k práci, stejně tak individuální je reakce na ztrátu zaměstnání. Někdo ji neprožívá ani jako krizovou situaci, jiní nesou ztrátu zaměstnání velice bolestně.

Nezaměstnanost je zátěžová životní situace, se kterou se různí jednotlivci vyrovnávají velmi rozmanitě. Dlouhodobá nezaměstnanost znamená vyřazení z pracovního procesu, a tato skutečnost sebou přináší řadu problémů jako ztrátu pracovních návyků a kvalifikace, sociální izolaci, alkoholismus a drogy. Důsledkem nezaměstnanosti je postupný úpadek, ztráta sebedůvěry, ztráta smyslu každodenní činnosti, zhoršení duševního a tělesného zdraví. Adaptace závisí od celkové osobní a životní situace jednotlivce.

Nezaměstnanost se dotýká i pravidel fungování rodiny a domácnosti, zejména dělby rolí a činnosti v rodině. Nezaměstnanost může rozbít vztahy mezi jednotlivými členy rodiny. A to nejen napětím vznikajícím ze stresu způsobeného nedostatkem finančních prostředků. Pro nezaměstnanou osobu se někdy naopak stává rodina útočištěm. Podpora, které se nezaměstnaným dostává ze strany jejich vlastní rodiny, sehrává pozitivní roli.

Cílem práce je zjistit a popsat nejzávažnější důsledky nezaměstnanosti muže na život rodiny. Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí a to teoretickou a praktickou. V teoretické části popisují nezaměstnanost a její druhy, rizikové skupiny na trhu práce, důsledky nezaměstnanosti, dále se věnují rodině, charakterizují funkce, význam rodiny, funkce muže v rodině a rodinu s nezaměstnaným členem. V posledním bodě teoretické části se věnují významu práce v životě člověka.

V praktické části mé bakalářské práce se věnuji kvantitativnímu výzkumu, kde používám metodu kvantitativního dotazování prostřednictvím strukturovaných dotazníků. Výzkumným souborem jsou muži, kteří jsou bez práce a mají rodinu. Pomocí dotazníku zjišťuji nejzávažnější vlivy nezaměstnanosti na jejich rodinný život.

Informace do mé bakalářské práce jsem čerpala z odborné literatury. Na téma nezaměstnanost a rodina bylo vydáno hodně kvalitních publikací.

II. Teoretická část

1. Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je vážným ekonomicko – sociálním problémem moderní doby. Nezaměstnanost je stav, kdy člověk, který je schopný a ochotný pracovat, nemůže najít placené zaměstnání. Nezaměstnanost je druhým nejsledovanějším reálným ukazatelem o stavu ekonomiky. Přináší ekonomické ztráty a způsobuje negativní sociální důsledky. Za vážný ekonomický problém je považována dlouhodobá nezaměstnanost, kdy nezaměstnaný nemá práci déle než 1 rok. V takovém případě je velmi těžký návrat zpět do práce.

Nezaměstnanost je složitý společenský problém s mnohačetnými důsledky. Ztráta zaměstnání je pro velké procento lidí nepříjemnou událostí. Znamená to pro ně, že poklesne jejich životní úroveň a jsou ekonomicky nejistí do budoucna. Znamená ztrátu kontaktů a vztahů. Pro některé není práce jen zdrojem osobního důchodu, ale i smysluplná činnost, která naplňuje část jejich života. Někteří mohou vyřazení z pracovního procesu vnímat i jako zpochybnění svých vlastních schopností uplatnit se ve společenských vztazích, a tak být plnohodnotným členem společnosti.¹

V současné společnosti se na práci můžeme dívat jako na hlavní životní cíl. Zaměstnání hraje v naší kultuře důležitou roli, skrze ni se definují naše cíle, status, sociální kontakty. Pro většinu lidí je nezbytností – aktivita v zaměstnání jim dodává smysluplnou činnost a přináší jim určitý status. Zároveň je i příležitostí k sociálním kontaktům. Protože naše společnost přikládá zaměstnání velký význam, znamená být nezaměstnaný stigma – selhání v životě. Mnoho nezaměstnaných se cítí deprimováno vyloučením ze sociálních vztahů, omezením spotřeby a nenaplněním svých potřeb.

---

¹ BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-16-4

K měření nezaměstnanosti se standardně užívá ukazatel míry nezaměstnanosti, který poměří počet nezaměstnaných k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu (tvoří ho zaměstnaní i nezaměstnaní) a vyjadřuje se v procentech. Míru nezaměstnanosti u nás počítá Český statistický úřad.

1.1 Druhy nezaměstnanosti

Rozlišujeme jednotlivé druhy nezaměstnanosti. Nejznámějším rozlišením je nezaměstnanost krátkodobá a dlouhodobá. Krátkodobá neboli přechodná nezaměstnanost nemusí být velkým problémem. Sociální ani ekonomické dopady nejsou velké. Lidé chtějí získat zpátky práci, tak se aktivně podílejí, mnohdy i bez pomoci úřadů práce, na hledání nového zaměstnání. Naopak dlouhodobá nezaměstnanost se stává sociálním a ekonomickým problémem. Zatlačuje lidi do pasivity, kdy se přestávají aktivně zajímat o své pracovní uplatnění a přestávají se snažit o návrat na trh práce. Dlouhodobě nezaměstnaní ztrácejí motivaci a sebedůvěru.

Dle ekonomické teorie rozlišujeme čtyři základní typy nezaměstnanosti:

- **frikční nezaměstnanost** – jedná se o nezaměstnanost přechodnou a dobrovolnou, je spojená s životním cyklem a s hledáním lepšího pracovního místa. Vzniká v důsledku neustálého pohybu lidí mezi místy a pracovními příležitostmi. Frikční nezaměstnanost není chápána jako vážný problém.

Do této skupiny se zařazují ti, kteří dobrovolně pracovní místo opustili a hledají si jinou, většinou lépe finančně ohodnocenou práci. Lidé opustí své pracovní místo i z důvodu stěhování a v novém bydlišti pak hledají pracovní příležitost.²

---

² BUCHTOVÁ, Božena., et al. Nezaměstnanost, Psychologický, ekonomický a sociální problém. 1. vydání. Praha : Grada Publishing, ISBN 80-247-9006-8.

- **strukturální nezaměstnanost** – vyskytuje se tam, kde je nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po práci. Některé profese, odvětví a regiony se rozvíjejí a poptávka po práci roste zatímco jinde klesá a tím dochází k nezaměstnanosti.

Objevuje se tam, kde je nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po pracovnících. Vedle běžné změny zaměstnání ztrácí totiž řada pracovníků své zaměstnání díky rozpadu neefektivních podniků a institucí a díky eliminaci starých odvětví. Lidé takto nezaměstnaní jsou charakterističtější svým věkem, kvalifikací a zkušenostmi.³

- **cyklická nezaměstnanost** – o této zaměstnanosti můžeme hovořit tehdy, je-li celková poptávka po práci cyklicky snižena. Tento stav nastává zejména v obdobích hospodářské recese nebo krize. Nezaměstnanost roste v důsledku poklesu ekonomiky. Jestliže je cyklická nezaměstnanost pravidelná a spojená s přírodním cyklem, jedná se o sezónní nezaměstnanost.

- **skrytá nezaměstnanost** - je to forma nezaměstnanosti, kdy si nezaměstnaná osoba nehledá práci a ani se jako nezaměstnaný neregistruje. Jde o osoby, které na hledání práce rezignovaly (unikly do jiného statusu – mateřství, práce v domácnosti, studium, apod.), nebo si práci hledají přímo u zaměstnavatele bez registrace na úřadu práce.³

1.2 Rizikové skupiny na trhu práce

Existuje řada charakteristik, které vyčleňují skupiny lidí jako rizikovější pro ztrátu práce. Bez ohledu na situaci na trhu práce můžeme označit za rizikové skupiny uchazečů o zaměstnání níže uvedené skupiny osob:

- **mladší věkové skupiny a absolventi škol** – absolventi středních a vysokých škol jsou v konkurenci s ostatními uchazeči značně znevýhodněni, protože nemají praktické zkušenosti, základní pracovní návyky a chybějí jim určité pracovní kontakty usnadňující lepší přístup na trh práce.

---

³ MAREŠ, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. 1. vyd. Praha:SLON, 1998. 172 s. ISBN 80-901424-9-4.

Možnosti absolventa na získání zaměstnání také závisí na stupni vzdělání, nezaměstnaností jsou méně ohroženi absolventi vysokých škol, nejvíce jsou nezaměstnaností ohroženi ti, kteří mají jen základní vzdělání.

S nezaměstnaností absolventů a mladistvých se objevují závažné výchovné a psychologické problémy. Pokud si mladí lidé neosvojí potřebné pracovní návyky, nebudou schopni pracovat a nevyužitý volný čas je povede k sociálně patologickému chování. Nezaměstnanost u mladých lidí vede ke kriminalitě, k ohrožení rozvoje osobní identity, k závislosti na rodičích, neakceptaci rodinných hodnot a hodnot společnosti, ohrožení rozvoje profesionální role a neschopnosti navazovat a udržovat přátelství.

Po určité době si tito mladí lidé uvědomí, že si stejně nemohou dělat, co chtějí. Finančně nejsou samostatní a proto jsou stále odkázáni na své rodiče. Nedostatek peněz jim neumožňuje obstarat si samostatné bydlení. Zažívají pocity nudy, zbytečnosti, hněvu, agrese a sebelitování.

- **vyšší věkové kategorie** – dle Buchtové prožívají nejtěživěji ztrátu zaměstnání lidé ve věku 41 – 50 let. Starší osoby prožívají ztrátu zaměstnání hůř oproti mladším osobám. Tito lidé prožívají pocity bezradnosti spojené se strachem, psychickou tenzí, nejistotu a postupnou ztrátu sebedůvěry. Spolu s pracovní rezignací se projevuje i rezignace na společenskou aktivitu.

Starší člověk si více přeje, aby se jeho život opíral o jistoty a byl ukotvený. Jestliže se takový člověk ocitne bez zaměstnání, pak bývá tato životní krize spojena s velkou obavou o dalším vývoji rodiny a se strachem o uplatnění v konkurenci s mladšími uchazeči na trhu práce. Čím je člověk starší, tím obtížněji a pomaleji se přizpůsobuje novým životním situacím, pociťuje sebelítost, zmar a klesá sebedůvěra.

Z pohledu úřadu práce tvoří starší zaměstnanci velkou skupinu dlouhodobě nezaměstnaných. Lidé nad 50 let věku, kteří jsou v evidenci úřadu práce, patří ke skupině nejobtížněji umístitelných nezaměstnaných. Muži této věkové kategorie nesou ztrátu zaměstnání hůř, berou to jako osobní selhání či prohru, propadají depresím a stydí

za tuto situaci. Mladí nacházejí důvody ztráty zaměstnání mimo sebe, ve vnějších podmínkách. Starší osoby zvláště muži to berou osobně, hledají chyby uvnitř sebe.

- **ženy po mateřské dovolené** – zaměstnavatelé tyto ženy negativně hodnotí, protože mají časté pracovní absence z důvodu péče o děti a narušují plynulost pracovního procesu, často vyžadují zvláštní úpravu pracovní doby, nemohou se zúčastňovat služebních cest, pracovat přesčas nebo ve směnných provozech.

Pro tyto ženy je návrat do práce velice těžký, Mnohaletou přestávkou ztrácejí často pracovní zkušenosti, mají absenci nových trendů a dochází ke ztrátě sebevědomí.

- **zdravotně postižení lidé** – vzhledem ke stále většímu důrazu na produktivitu na výkon současné společnosti, mají tito lidé čím dál menší šanci uplatnit se na trhu práce. Zdravotní handicap je velmi často kumulován i s nízkým stupněm vzdělání. Zdravotní problémy ovlivňují nejen jejich psychický stav, ale i postoje k řešení situace nezaměstnanosti. Často lze u nich pozorovat snížené sebevědomí, pesimismus spojený s negativními zkušenosti při hledání zaměstnání, komunikační bariéry, snížené adaptační schopnosti na nové podmínky a labilní psychický stav.

Doba jejich evidence na Úřadech práce převyšuje několikanásobně dobu evidence zdravých jedinců. Dostávají se často do bezvýchodné situace a stávají se závislými na své rodině.

Pro zahájení komplexní pracovní a sociální rehabilitace občanů se ZP chybějí pozitivní pracovní rekomandace, motivace uchazečů se ZP i zaměstnavatelů, širší možnosti rekvalifikace a dalšího vzdělávání včetně praktického zácviku a především čas na hlubší individuální práci s těmito uchazeči o zaměstnání.⁴

- **nekvalifikovaní uchazeči** – v současné době výrazně klesl počet míst vhodných pro nekvalifikované síly. Aby se zaměstnavatelé vyhnuli zaměstnávání těchto osob, vyžadují i na ta pracovní místa, která vyžadují maximálně zapracování, alespoň stupeň vyučení.

---

⁴ Zpráva o situaci na trhu práce v roce 2005. Olomouc, Úřad práce.

Patří sem mladí lidé, kteří jsou obtížně vzdělatelní a nemají zájem o zaměstnání, dál sem patří také lidé, kteří se podílejí na společensky nežádoucím deviantním chování – alkoholici, recidivisté, lidé propuštěni z nápravných zařízení a další sociálně nepřizpůsobiví.

Tito lidé vytvářejí skupinu, která žije uvnitř systému podpor sociálního zabezpečení a je závislá na státu. Opatření pro zlepšení by mělo být výrazné odlišení výše sociálních dávek od mezd dostupných těmto osobám.

V důsledku nízké úrovně dosaženého vzdělání u velké části romského etnika mohou být Romové zahrnuti do rizikové skupiny na trhu práce. Většina Romů absolvuje pouze základní vzdělání a nezíská další kvalifikaci.

Romové žijí pod tlakem vlastních kulturních vzorců chování a hodnot i pod zvýšeným tlakem majoritní populace, která je zatím plně neintegrována. Jejich šance uplatnění na trhu práce je tedy minimální.⁵

▪ *osoby bydlící v okrajových částech okresu s omezenou dopravní obslužností* – jedná se o lidi, kteří žijí v odlehlých místech okresu s nemožností vlastní dopravy. V dnešní době se řada věcí kalkuluje a tak dopravní spojení, která už nejsou rentabilní a dopravcům se nevyplácí, se ruší. A tím je pro některé obyvatele těchto obcí bez vlastní dopravy skoro nemožné dojíždět pravidelně za prací. Rozšiřují se tak řady nezaměstnaných, protože možnosti zaměstnání jsou velmi skromné, jsou vymezeny jen na několik oborů (zemědělství, obchod, školství).

---

⁵ BUCHTOVÁ, Božena., et al. Nezaměstnanost, Psychologický, ekonomický a sociální problém. 1. vydání. Praha : Grada Publishing, ISBN 80-247-9006-8

1.3 Důsledky nezaměstnanosti

Při ztrátě zaměstnání se člověk cítí zaskočen, mnohdy nedokáže pochopit, proč zrovna on. Reakce může být obdobná jako při ztrátě blízkého člověka: fáze šoku, odmítání, hněvu, popření, hledání viníka, postupné smiřování se ztrátou a zotavení se z ní. Nedobrovolné vyřazení z pracovního procesu se projeví v mnoha oblastech. V oblasti sociální, ekonomické, psychické i zdravotní. Nezaměstnanost může postihnout kohokoliv a kdykoliv.

Ztráta práce znamená znejistění životní perspektivy jednotlivce. Důsledky její ztráty mají nepříznivý vliv na jeho osobnost. Jedince zasahuje nejen poklesem příjmů, snižuje mu životní úroveň a celkové životní šance. To může vést ke stigmatizaci (označení za méněcenné) a případnému vyloučení ze společnosti.

1.3.1 Sociální důsledky nezaměstnanosti

Nezaměstnanost má značný vliv na společenský život nezaměstnaných jedinců. Nezaměstnanému se mění sociální role.

Nezaměstnanost znamená ztrátu společenských kontaktů, ztrátu sociální důstojnosti, sociálního statusu a prestiže, který plynou ze skutečnosti mít pracovní místo a z charakteristik tohoto pracovního místa, které člověka zařazuje do společnosti. Pracovním místem člověk potvrzuje svoji pozici ve společnosti a tím vyjadřuje svou identitu. Nezaměstnaností člověk tyto charakteristiky ztrácí a jeho nová situace ho přivádí do nepříznivého životního období, kde jsou problémy nejen ekonomického charakteru, ale i obecně společenské, sociální a psychické.⁶

Ztrátou zaměstnání vzniká sociální izolovanost. Nezaměstnaný ztratí své nejbližší kolegy a pracovníky, se kterými byl v každodenním kontaktu a stali se tak jeho nezbytnou součástí. Lidé bez práce přicházejí o možnost pohovořit si s kolegy a všech

---

⁶ KODYMOVÁ, P. KOLÁČKOVÁ, J. Sociální práce s nezaměstnanými. In. Sociální práce v praxi. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367- 002-X.

možných věcech a zůstávají omezeni jen na rodinu a nejbližší přátele. Člověk je vyloučen ze sociálních vztahů a kontaktů, které tvořily jeho každodenní život. Je nucen žít jen ze sociální podpory, pro jedince a jeho rodinu to znamená snížení životní úrovně.

Mnoho nezaměstnaných propadá pocitu ztráty životní struktury a účelu. Tento pocit je ještě násoben negativním postojem společnosti k nezaměstnaným. Tak jako má nezaměstnanost negativní vliv na jednotlivce, má i negativní vliv na společnost, což vede k její destabilizaci a skrytému napětí.

Člověk bez práce se musí také vyrovnávat s chudobou. Chudoba představuje pro sociální politiku a politiku vůbec významnou kategorii. Jako stav chudoby je chápána situace, kdy nedostatek finančních prostředků omezuje možnosti spotřeby a kdy nedostatek peněz neumožňuje zabezpečovat důležité životní potřeby na přiměřené úrovni.

1.3.2 Psychické důsledky nezaměstnanosti

Ztráta zaměstnání představuje negativně působící stresor na psychiku člověka. Krátkodobá nezaměstnanost nezanechává psychologické důsledky, ale dlouhodobá nezaměstnanost narušuje duševní rovnováhu. Nezaměstnaná osoba po určité době ztrácí mnohé dosavadní dovednosti a schopnosti, protože je nevyužívá. Jde o úbytek profesních dovedností, odborné kvalifikace, ale i o celkové odvykání si od běžných aktivit. Nezaměstnaný může mít pocit, že ztrácí kontrolu nad svým životem. Mají pocit, že nemají šanci uspět. Často zůstávají nenaplněny potřeby jistoty a bezpečí, naděje a otevřené budoucnosti.

Dlouhodobě nezaměstnaný, také přestává vnímat čas, protože jeho den přestal mít určitou strukturu, dochází k nerozlišení mezi všedním dnem a víkendem. Člověk propadá pocitu nudy, čas pro něho nehraje žádnou roli.

U jedince vede ztráta práce k poklesu sebedůvěry, ke snížení pocitu vlastní hodnoty, k poklesu důvěry vůči ostatním lidem, k depresi, ke zhoršení psychických poruch, nárůstu drogové závislosti a kriminality, ke zvýšení pokusů o sebevraždu.

1.3.3 Zdravotní problémy

Problém vztahu mezi nezaměstnaností a fyzickým zdravím, má podle nejrozšířenějších dnešních názorů společného jmenovatele ve stresu, atakujícím imunitní systém a kardiovaskulární systém člověka. Ke stresu se často přidávají další doprovodné zesilující faktory, jako jsou kouření, požívání alkoholu, léků a drog.⁷

Dlouhodobé vlivy zahrnují větší pravděpodobnost výskytu a rozvoje kardiovaskulárních onemocnění, bronchiálních poruch, vysokého krevního tlaku a vyšší úmrtnosti.

1.3.4 Nestabilita rodiny

Člověk, který ztratil zaměstnání, tuto skutečnost nepocítuje sám, ale pocítují to i jeho nejbližší, především rodina. Projevuje se to především stresem z nedostatku financí, což se projevuje v určitém uskromnění prostředků k životu. Rodiny ztrácejí určitý životní standart. V některých případech dochází i k rozpadu manželství. Více je popsáno v kapitole 2.4. Rodina s nezaměstnaným členem.

---

⁷ MAREŠ, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. 1. vyd. Praha: SLON, 1998. 172 s. ISBN 80-901424-9-4.

2. Rodina

Rodina je nejdůležitější sociální skupina a instituce, která je základním článkem sociální struktury a základní ekonomickou jednotkou.

Jednoznačná definice pojmu rodina neexistuje. Liší se podle přístupu různých vědních disciplín jako je psychologie, sociologie, právo nebo demografie. Uvedeme si několik definicí.

Velký sociologický slovník vymezuje rodinu jako "původní a nejdůležitější společenskou skupinu a instituci" s hlavními funkcemi reprodukce, výchovy, socializace a přenosu kulturních vzorů.

Podle psychologického slovníku je rodina společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí. Psychologický slovník rozlišuje rodinu nukleární a širší. Nukleární zahrnuje pouze otce, matku a děti. Součástí širší rodiny je i další příbuzenstvo (prarodiče, tety, bratřenci apod.)

Rodina je jakýmsi nejuniverzálnějším socializačním činitelem, který poskytuje jedinci identifikační vzory, seznamuje ho s předpokládaným chováním pro mužskou a ženskou roli. Učí jedince reagovat žádoucím způsobem v procesu interakce a umožňuje mu praktické ověření získaných dovedností v rámci rodiny. Uplatňuje se jako regulátor chování jedince a poskytuje mu společensky žádoucí normy. Pod vlivem rodinného působení se vytváří postoj k personálnímu okolí, k sobě samému i společnosti obecně.⁸

V rodině převažují bezprostřední a důvěrné vztahy, vzájemná pomoc, společenské zájmy a plánování budoucnosti. Rodina poskytuje svým členům bezvýhradnou akceptaci jejich lidské existence, ochraňující prostředí (sociální i hmotné), zajištění životních potřeb a vzájemnou podporu.

---

⁸ VÝROST, J. Slaměník, I. Aplikovaná sociální psychologie, Portál 1998, ISBN 80-7178-269-6

2.1. Moderní rodina

V současném světě se institut rodiny proměňuje, i v České republice dochází v průběhu několika posledních desetiletí k řadě proměn. Česká rodina se v důsledku transformačních procesů znatelně vzdálila ustálenému tradičnímu modelu. Žena během dvacátého století získala značnou samostatnost osobní, ekonomickou a společenskou, mění se role muže a ženy. Mění se také ekonomická funkce rodiny. Ekonomický tlak vyžadující ekonomickou aktivitu obou partnerů vytlačuje v rodinných prioritách péči o děti.

Kraus a Poláčková uvádějí ve své knize *Člověk – prostředí – výchova* charakteristické znaky současné rodiny:

- Množství funkcí rodiny převzaly jiné sociální instituce.
- Oblast zakládání rodiny ztrácí svoji ritualizovanou podobu, vytváření manželských rodin je tak provázeno značnou volností. Zvyšuje se počet soužití partnerů bez uzavření manželství.
  - Snižuje se stabilita rodiny, což vede k velkému počtu rozvodů.
  - Mění se celková struktura rodiny. Klesá počet dětí v rodině. Narůstá počet osob žijících v jednočlenných domácnostech.
  - Rozvoj zaznamenává antikoncepce a plánované rodičovství. Ubývá „nechtěných“ těhotenství, přičemž postoje k umělému přerušení těhotenství jsou značně liberální.
  - Prodlužuje se délka života a tím i trvání rodiny po odchodu dětí. Delší je též doba, po kterou žijí rodiče s dětmi ve společné domácnosti. Vzdělávání mladé generace na starší příslušníky rodiny.
  - K proměnám dochází v organizaci rodinného cyklu. Rodiči se stávají osoby ve vyšším věku, děti se začínají rodit teprve po určité době trvání manželství či partnerského soužití.
  - Zvyšují se nároky na čas rodičů strávený v pracovním procesu, v důsledku toho se zkracuje čas strávený s dětmi a ostatními členy rodiny.
  - Přibývá dvoukariérových manželství v důsledku růstu vzdělanosti a kvalifikovanosti a tím i zaměstnanosti žen.

Proměny současné rodiny zasahují také sociální role rodičů. Složitý a dlouhodobý proces demokratizace uvnitř rodiny umožnila ztrátu dřívějšího výsadního mocenského postavení muže v rodině. Žena získala některá práva, ale i povinnosti, které dříve náležely jen muži. Také děti se stávají aktivnější a tvořivěji podílejí na organizaci rodinného života.⁹

Ale i přesto nestabilita rodiny postihuje více ženy než muže, většinu je ochuzuje. Pokud si chtějí udržet určitý životní standard (spolu s dětmi), stávají se závislé ne na konkrétním muži, ale na manželství jako takovém. Pokud by zůstaly samy, jsou velmi často chudé. Žena čeká od muže krom pomoci v domácnosti a hmotného zajišťování rodiny především citový souzvuk, vztahové porozumění. Muži, ale ani ženy u nás zatím neočekávají, že by se žena měla výrazněji nebo stejně jako muž angažovat v zaměstnání.

2.2. Význam rodiny

V rodině dochází ke kulturnímu přenosu, předávají se tradice, zvyky, kulturní hodnoty. Významné je osvojení mateřského jazyka a základní kulturní návyky (hygiena, stolování, oblékání, chování atd.). Rodina zprostředkovává základní sociální začlenění. Vybavuje ho určitým sociálním statusem – příslušnost k vrstvě třídě, etnické skupině. Závislost na původní rodině je většinou završena založením vlastní rodiny, výchovou dětí, péčí o stárnoucí rodiče.

Pro každého jedince je rodina významným opěrným bodem, v němž hledá bezpečí, založené na vzájemném porozumění. Takové zázemí je pak základem dalších sociálních kontaktů jedince ve společnosti.⁹

V rodině se vytváří určitá hodnotová a psychická atmosféra, která ovlivňuje všechny účastníky rodinné komunikace. Významnou funkci má rodina v oblasti sociálně – psychologické podpory svých členů. Samotná příslušnost k určité sociální skupině, pocit sounáležitosti s určitými lidmi, s nimiž má jedinec příležitost se identifikovat,

---

⁹ KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. Člověk – prostředí – výchova. 1. vyd. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

hraje velmi podstatnou roli. Kromě toho vytváří rodinná komunita specifické sociální klima, v němž má významnou úlohu citová složka, utváření a udržování vědomí, že jsem akceptován, uznáván, hodnocen. Stálé a vřelé citové klima má svůj nesporný význam nejen pro děti vyrůstající v rodině, ale prakticky pro všechny příslušníky rodiny.

2.3 Funkce rodiny

Ve vývoji společnosti se řada funkcí rodiny změnila. Se změnami společenských podmínek některé funkce ustupovaly do pozadí nebo zcela zmizely, jiné nabývaly na závažnosti. Rodina má zejména funkci biologicko-reprodukční, pečovatelskou, ekonomicko-zabezpečovací, emocionální.

Funkce rodiny jsou chápány prostřednictvím úkolů, které plní rodina vůči svým členům – zabezpečuje své příslušníky hmotně, pečuje o zdraví, výživu a kulturní návyky svých členů, vytváří specifické socializační a výchovné prostředí pro děti, předává jim kulturní dědictví, vštěpuje jim morální postoje, ovlivňuje je, usměrňuje, chrání a podporuje. Ve vztahu ke společnosti plní rodina především role reprodukce obyvatelstva, a to jak reprodukce biologické, tak i kulturní.

- *biologicko – reprodukční funkce* - má zabezpečit udržení života početím a porozením nového člověka. Někdy se ovšem označuje jako sexuální funkce, naznačuje oddělení sexuálních aktivit „pro radost“ od sexuálních aktivit „pro reprodukci.“ Tato funkce se sice může uplatnit mimo rodinu, v rodině však nabývá svůj plný význam. Nejde jen o to porodit dítě, ale také mu zabezpečit potřebné podmínky života a další jeho vývoj.

- *pečovatelská funkce* – vyznačuje se opravdovým zájmem o dítě a kvalitní péči o něj, výchovou dítěte, porozuměním mu v jeho vývoji a potřebách a požadavcích, rozvíjením všech jeho schopností. Při tom vždy prosazovat jeho nejlepší zájem a prospěch, ochraňovat jej před problémy a nepříznivými situacemi a učit je, aby bylo samo schopno jim čelit a překonávat je.

▪ *ekonomicko – zabezpečovací funkce* – je to vnitřní činnost rodiny při, které vytváří její hmotné zabezpečení (úklid, příprava stravy, nejrůznější domácí činnosti, které nejsou koníčkem, ale nutností). Zabezpečovací funkce se netýká jen oblasti materiální, ale postupně přechází do oblasti sociální, duševní až duchovní. Má tedy také v nejširším pojetí poskytovat svým členům životní jistoty.

▪ *emocionální funkce* - emocionální funkce v rodině je vázána na rozvinutého člověka, zralého, odpovědného, pro něhož citový vztah není něčím chvilkovým, ale trvalou bází jistoty a citovým zázemím pro všechny její členy. Emocionalita je potřebná stejně jak pro dospělé, tak pro děti, i když v různé podobě. Při tom třeba zdůraznit, že zájem o dítě a sledování jeho prospěchu pramení především z emocionality, zajišťující harmonický život rodiny i pocit celkového uspokojení a životního naplnění pro všechny její členy.

2.4 Funkce muže v rodině

Tradičně je muž považován za živitele rodiny. Orientace žen na rodinu a mužů na práci je dána tradicí, která je doposud v naší populaci poměrně silně zakořeněná a akceptovaná.

Vlivem vývoje v ekonomické, sociální a politické oblasti dochází v České republice od počátku 90. let ke zřetelným hodnotovým i postojovým společenským změnám, které přispívají k pozitivnímu posunu v posuzování významu reálného uplatňování lidských práv. Mění se vnější ekonomické prostředí ovlivňuje i vztahy uvnitř rodin a jejich postavení z hlediska sociální diferenciaci. Dochází k pozvolné změně pojetí rolí muže a ženy v rodině; konkrétně se příznivě posiluje postoj mužů ve vztahu k péči o děti a rodinu.

2.5 Rodina s nezaměstnaným členem

Ztráta statusu, která je pro jedince s nezaměstnaností spojena a která je neméně obtížným důsledkem nezaměstnanosti než jiné její důsledky, se dotýká i rodiny. A to nejen ve smyslu ztráty statusu rodiny v širší společenské struktuře, ale nepochybně i ve smyslu ztráty statusu nezaměstnaného v rámci rodiny, což je pro každého jedince velmi bolestivé. Obzvláště je to živé v tradičněji orientovaných rodinách (pravidlem je to v řadě dělnických rodin) založených na představě muže jako živitele rodiny. Nezaměstnanost se dotýká i vnitřních pravidel fungování rodiny a domácnosti, zejména dělby rolí a činností v rodině.¹⁰

Dopad nezaměstnanosti nepocítují jen ti, kdo ztratili svá zaměstnání. Ve skutečnosti zasahuje nezaměstnanost daleko větší počet osob. Znamená negativní zásah do rodinného života. Zvyšuje se hladina napětí, která vyplývá nejen z finančních těžkostí v době nezaměstnanosti. Mnohdy též ze ztráty rodičovské autority, snížení postavení nezaměstnaného v rodině, což může vyústit v závažné psychologické problémy u ostatních členů rodiny. Narušují se zaběhnuté stereotypy rodinného života. Rušivý vliv na rodinu může mít také stálá přítomnost nezaměstnaného člena rodiny.

Poznatky z našich výzkumů ukazují, že v některých případech se neurotické potíže přenášejí z nezaměstnaného na zaměstnaného partnera. Přenášejí se dokonce i na děti (např. ve formě poruch chování).¹¹

Nezaměstnanost mužů vyvolává v rodinách tlak na to, aby se muži více podíleli na domácích pracích, k čemuž nejsou všichni nezaměstnaní muži ochotní.¹²

---

¹⁰ MAREŠ, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. 1. vyd. Praha: SLON, 1998. 172 s. ISBN 80-901424-9-4.

¹¹ BUCHTOVÁ, B. A KOL. Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém

¹² Matoušek, O., Koláčková, J., Kodymová P., Sociální práce v praxi. Portál, s.r.o. Praha, 2005. ISBN: 80-7367-002-X

Obvykle v rodinách starších osob, kde byl muž před ztrátou místa dlouhodobě zaměstnán, se vyhranily ženská a mužská role. Toto rozdělení rolí v období nezaměstnanosti nejen přetrvává, ale má dokonce tendenci sílit. A to i přesto, že ztráta zaměstnání a role živitele je i ztrátou legitimacy nerovné dělby práce v rodině. Přestože naše země patří mezi státy s nejvyšší zaměstnaností žen, přetrvává u mužů pocit odpovědnosti za chod rodiny, za její ekonomickou i společenskou úroveň. Proto také muži hůře nesou skutečnost, že by vydělávali méně než jejich partnerky, a pochopitelně ještě hůř se cítí v situaci, kdy se stávají na ženě více či méně ekonomicky závislí.

Někteří autoři jsou názoru, že nezaměstnanost zesiluje tradiční rozlišení mužské a ženské role v rodině a vede ke sníženému sdílení úloh v domácnosti. Přítomnost nezaměstnaného v domácnosti může rušit ženinu kontrolu nad domácím prostorem, který je jinak její doménou. Současně se ztrátou role živitele se muž stává vetřelcem v tradičním prostoru své ženy.¹³

Nezaměstnaný muž – významnou sociální rolí dospělého muže je role živitele a ochránce. Od muže se většinou očekává, že rodinu ekonomicky zajistí (pro někoho již neplatné, pro někoho ještě platné pravidlo). Pro muže představuje propuštění z práce daleko větší stigma než pro ženu. U mužů, ale převažuje aktivnější postoj k řešení tohoto problému.¹⁴

Nezaměstnanost má vliv na rodinu nejen prostřednictvím finančních problémů, ale i prostřednictvím krize rodinného systému a narušení rodinných zvyklostí, změn ve společenských vztazích, změn postavení nezaměstnané osoby v rodinném systému, ztrátou jeho statusu a autority a změn v rozdělení domácí práce. Ztráta statusu, která je pro jedince s nezaměstnaností spojená, se dotýká i rodiny a to je pro každého jedince velice bolestivé. Nezaměstnanost tak může narušit, ale i zcela rozbít vztahy mezi jednotlivými členy rodiny. Rodina však není nezaměstnaností jen ohrožována. Pro nezaměstnaného člověka se může naopak stát útočištěm. Podpora, která se mu dostává

---

¹³ *Výzkumné studie*. Náklady státu na jednoho nezaměstnaného. Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí. Zaměstnanost. Politika zaměstnanosti.
<http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/vyzkumnestu>

¹⁴ MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 1. vyd. Praha: SLON, 1998. 172 s. ISBN 80-901424-9-4.

ze strany jejich vlastní i širší rodiny, sehrává většinou pozitivní roli. Nezaměstnanost ale může přitom všem vytvářet velké krizové situace, s kterými si jedinec ani rodina samy nemohou poradit, a stávají se tak klienty sociálního státu i objektem sociální práce.¹⁵

Spolu se ztrátou zaměstnání se lidem často hroutí i jejich sebevědomí a sebeúcta a spolu s tím i celý systém jejich sociálních a rodinných vztahů. Ve společenském měřítku pak mohou procházet krizí nejen jednotlivé rodiny, ale i rodina jako sociální instituce. Je to dáno přetrvávající centrální úlohou placené práce v současné společnosti a prioritou příjmu získávaného na trhu práce v placeném zaměstnání mezi ostatními možnými zdroji příjmu.¹³

---

¹⁵ Matoušek, O., Koláčková, J., Kodymová P. (2005). *Sociální práce v praxi*. Portál, s.r.o. Praha.

3. Význam práce v životě člověka

Zaměstnání má pro člověka velkou hodnotu. Práce je jednou ze známek, které odlišují člověka od ostatních tvorů. Práce nese v sobě zvláštní známku člověka a lidství, známku osoby působící ve společenství osob.

Práce v životě člověka představuje zvláštní, nezastupitelné postavení. Nejen že přináší finanční zabezpečení, zároveň dává možnost seberealizace a pocit užitečnosti. Mnozí ji neberou jako břemeno či nutné zlo, ale jako něco samozřejmého. Chodí do zaměstnání s radostí a práce samotná jim přináší uspokojení. Práce vřazuje člověka do sociálního prostředí, kde je v interakci s dalšími jedinci, umožňuje mu komunikaci a uzavírání přátelství.

Při zvládání svých pracovních úkolů může jednotlivec objektivizovat své schopnosti a získat pocit odborné kompetence. Skupinová práce nabízí sociální prostředí, ve kterém se člověk hodnotí a srovnává s ostatními lidmi. V konkrétní práci, k níž jsou nezbytné znalosti, schopnosti a dovednosti, se rozvíjí lidská osobní identita. Z mentálně-hygienického hlediska umožňuje pracovní úsilí odvod přebytečné duševní a tělesné energie.¹⁶

Motivy k práci jsou různé:

- seberealizace (uplatnění svých schopností, znalostí a dovedností)
- finanční nezávislost (materiální zabezpečení sebe a rodiny)
- životní jistoty do budoucnosti
- získání životního řádu (denní režim, každodenní rutina)
- získání sociálního zázemí (mezilidské vztahy na pracovišti, přátelství)
- emocionální ocenění (potřeba úspěchu, ocenění, poděkování)

---

¹⁶ BUCHTOVÁ, Božena., et al. Nezaměstnanost, Psychologický, ekonomický a sociální problém. 1. vydání. Praha : Grada Publishing, ISBN 80-247-9006-8.

III. Praktická část

4. Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem praktické části této bakalářské práce je zjistit a popsat nejzávažnější důsledky nezaměstnanosti muže na život rodiny. Nezaměstnanost vyvolá negativní zásah do rodinného života. Zvyšuje se hladina napětí, která vyplývá nejen z finančních těžkostí v době nezaměstnanosti. Nezaměstnanost může zhoršit, ale i rozbít vztahy mezi jednotlivými členy rodiny.

Pro zkoumání nejzávažnějších dopadů nezaměstnanosti na život rodiny jsem se rozhodla použít kvantitativní přístup. Prostřednictvím tohoto způsobu výzkumu lze získat data od více lidí a lze rychle a efektivně získat potřebné informace k vyhodnocení výzkumu.

Výzkumné otázky

Hlavní výzkumnou otázkou je:

Jaké jsou nejzávažnější důsledky nezaměstnanosti muže na rodinný život?

Výzkumné podotázky:

Jak na nezaměstnanost reaguje rodina?

Jak se změnilo rodinné klima v době nezaměstnanosti?

4. 1 Použitá metoda

V této bakalářské práci se věnuji mapujícímu výzkumu. Výzkum je zaměřen na nezaměstnané muže s rodinou a mapuje nejzávažnější dopady a důsledky na rodinu způsobené nezaměstnaností. Protože budu pracovat s větším počtem respondentů, použiji kvantitativní výzkum. Prostřednictvím tohoto způsobu výzkumu lze rychle a efektivně získat potřebné informace k vyhodnocení výzkumu.

Jako technika sběru dat byl použit konstruovaný dotazník. Bylo použito otázek uzavřených i otevřených, které respondenti využili k upřesnění svých názorů.

Strukturovaný dotazník představuje zpravidla objektivní způsob získávání dat. Na jehož základě dochází k vyhodnocování určitých skutečností (názorů, postojů, preferencí). Technika dotazníku s sebou nese řadu úskalí, se kterými je nutné při analýze odpovědí a formulování obecnějších závěrů počítat. Jde o stylizaci respondentů při zodpovídání otázek, nepochopení otázky nebo odmítnutí odpovědět. K určitým nepřesnostem může dojít i při kategorizaci volných odpovědí.

4. 2 Způsob zpracování dat

Dotazník (viz příloha č. 1) je složen ze 13 otázek z toho je 7 otázek otevřených a 6 otázek uzavřených. Vyplnění dotazníku bylo anonymní a trvalo v průměru 10 minut. Při zpracování dat jsem se zaměřila na procentuální zastoupení jednotlivých odpovědí. Pro přehlednost zpracuji výsledky z každé otázky do tabulky.

4. 3 Etické zásady

V hlavičce dotazníku jsem se představila a napsala pokyny k jeho vyplnění. Respondenti byli upozorněni, že jejich odpovědi budou součástí výzkumu k bakalářské práci. Dotazník byl anonymní. Identifikačními údaji byly pouze věk, dosažené vzdělání, počet dětí a délka nezaměstnanosti.

4. 4 Výzkumný vzorek

Výběr osob do výzkumu byl zcela namátkový. Výzkumným souborem jsou muži, kteří jsou bez práce a mají rodinu. Respondenty jsem oslovovala na Úřadu práce v Českých Budějovicích. Celkově se jednalo o 60 vybraných mužů evidovaných na Úřadu práce.

Dotazník je zcela anonymní, osobní údaje od respondentů jsem nevyžadovala a veškeré vyplněné dotazníky budou po zpracování skartovány.

Věk

Tabulka č. 1: Struktura respondentů podle věku

Věk	Počet respondentů	Procentuální četnost
20-30 let	16	27%
31-40 let	12	20%
41-50 let	20	33%
51-60 let	12	20%

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že ve výzkumném vzorku byli nejčastěji zastoupeni muži ve věku 41 – 50 let a to 33 %, tj. více jak jedna třetina respondentů. Dále pak převažovali muži ve věku 20 – 30 let.

Vzdělání

Tabulka č. 2: Struktura respondentů podle vzdělání

Vzdělání	Počet respondentů	Procentuální četnost
základní	8	13%
vyučen	18	30%
střední	26	44%
vyšší odborné	3	5%
vysokoškolské	5	8%

Dle vzdělání nejvíce převažovali muži s ukončeným středním vzděláním s maturitou, jednalo se o 44 % všech respondentů. 30 % dotazovaných získalo výuční list na odborném učilišti. Muži, kteří ukončili základní vzdělání, převažovali nad dotazovanými, kteří absolvovali vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání.

Délka nezaměstnanosti

Tabulka č. 3: Struktura respondentů podle délky nezaměstnanosti

Délka nezaměstnanosti	Počet respondentů	Procentuální četnost
0-6 měsíců	17	28%
6 měsíců -1 rok	21	35%
1-2 roky	9	15%
2-3 roky	7	12%
3 roky a více	6	10%

V průzkumu jsem sledovala, zda jsou respondenti nezaměstnaní do 6 - ti měsíců nebo nad 6 měsíců, což odpovídá dlouhodobé nezaměstnanosti. Dlouhodobou nezaměstnanost jsem ještě rozdělila na počty let. Jestliže je uchazeč o práci nezaměstnaný méně jak půl roku, hovoříme o krátkodobé nezaměstnanosti. V mém výzkumném vzorku jsou nejvíce zastoupeny dlouhodobě nezaměstnaní muži s délkou nezaměstnanosti 6 měsíců až 1 rok. Následují krátkodobě nezaměstnaní respondenti.

Počet dětí

Tabulka č. 4: Struktura respondentů podle počtu dětí

Počet dětí	Počet respondentů	Procentuální četnost
1	21	35%
2	27	45%
3	9	15%
4 a více	3	5%

Téměř polovina dotazovaných napsala, že mají dvě děti. Tento výsledek odpovídá situaci v České republice, kdy pro rodiny v naší zemi je typický dvoudětný model. Dále jsou s 35 % zastoupeni muži s jedním dítětem.

5. Výsledky

Každá otázka je řešena zvlášť, má grafickou část a popis toho co znázorňuje. U každé otázky je zpracováno vyhodnocení celkové a pak rozdělují respondenty na krátkodobě a dlouhodobě nezaměstnané, dále pak popisují rozdíl mezi výsledky krátkodobě a dlouhodobě nezaměstnaných respondentů.

Otázka č. 5 – Jak na Vaší nezaměstnanost reaguje rodina

Tabulka č. 5: Vyhodnocení otázky č. 5

Jak na vaši nezaměstnanost reaguje rodina	Počet respondentů	Procentuální četnost
podporují mě, pomáhají	31	51%
nepodporují, dohadujeme se	13	22%
obviňují mě z neschopnosti, zklamal jsem je	9	15%
nezajímá je to	7	12%

Tato otázka má velmi pozitivní výsledek, protože více jak polovina respondentů uvedla, že je rodina v době nezaměstnanosti podporuje. Pomoc a opora, které se nezaměstnané osobě dostává ze strany její vlastní rodiny, sehrává většinou pozitivní roli. Rozdíl mezi pozitivní a negativní reakcí rodiny je 29 %.

Rozdělení odpovědí dle délky nezaměstnanosti

Tabulka č. 6: Vyhodnocení otázky č. 5 – podle délky nezaměstnanosti

Jak na vaši nezaměstnanost reaguje rodina	Krátkodobě nezaměstnaní		Dlouhodobě nezaměstnaní	
	Počet respondentů	Procentuální četnost	Počet respondentů	Procentuální četnost
podporují mě, pomáhají	12	71%	19	44%
nepodporují, dohadujeme se	3	17%	10	23%
obviňují mě z neschopnosti, zklamal jsem je	1	6%	8	19%
nezajímá je to	1	6%	6	14%
Celkem	17	100%	43	100%

U obou těchto skupin převažuje odpověď, že rodina podporuje a pomáhá nezaměstnanému muži. Z tabulek je zřejmé, že u krátkodobě nezaměstnaných se podpora ze strany rodiny vyskytuje častěji. 71% respondentů, kteří jsou bez práce méně jak 6 měsíců, je podporována ze strany rodiny. U dlouhodobě nezaměstnaných je to už jen 44%. Z těchto výsledků je patrné, že krátkodobá nezaměstnanost má menší negativní zásah do rodinné atmosféry.

Otázka č. 6 – Změnila se kvalita vztahů v rodině

Tabulka č. 7: Vyhodnocení otázky č. 6

Změnila se kvalita vztahů v rodině	Počet respondentů	Procentuální četnost
zhoršila	29	49%
zlepšila	5	8%
nezměnila	26	43%

Při posuzování dopadu nezaměstnanosti na kvalitu vzájemných vztahů v rodině skoro polovina mužů přiznala, že se oboustranné vztahy zhoršily. Významný počet 43 % dotazovaných uvedlo, že se vztahy nezměnily.

Rozdělení odpovědí dle délky nezaměstnanosti

Tabulka č. 8: Vyhodnocení otázky č. 6 – podle délky nezaměstnanosti

Změnila se kvalita vztahů v rodině	Krátkodobě nezaměstnaní		Dlouhodobě nezaměstnaní	
	Počet respondentů	Procentuální četnost	Počet respondentů	Procentuální četnost
zhoršila	4	24%	25	58%
zlepšila	2	12%	3	7%
nezměnila	11	64%	15	35%
Celkem	17	100%	43	100%

U vyhodnocení této otázky můžeme vidět rozdíl u odpovědí krátkodobě a dlouhodobě nezaměstnaných. U krátkodobě nezaměstnaných respondentů převažuje odpověď, že se rodinné vztahy nezměnily. U dlouhodobě nezaměstnaných převládá zhoršení kvality vztahů v rodině. Z tohoto vyhodnocení je opět zřejmé, že krátkodobá nezaměstnanost má menší dopady na kvalitu rodinných vztahů. Člověk, který ztratí práci, nepocituje tuto situaci sám, ale také to vnímá jeho rodina. Při dlouhodobé nezaměstnanosti se prohlubuje krize rodinného systému.

Otázka č. 7 – Jak se cítíte před svojí rodinou

Tabulka č. 9: Vyhodnocení otázky č. 7

Jak se cítíte před svojí rodinou	Počet respondentů	Procentuální četnost
stydím se před nimi	17	28%
nestydím se za to	19	32%
nemluví o tom, tvářím se, že se nic neděje	24	40%

40 % dotazovaných mužů se chová v době své nezaměstnanosti před svojí rodinou, jako že se nic neděje a nemluví o tom. Menší počet 32 % se domnívá, že se nemají za co stydět. A nejméně dotazovaných se stydí před svojí rodinou za vzniklou situaci.

Rozdělení odpovědí dle délky nezaměstnanosti

Tabulka č. 10: Vyhodnocení otázky č. 7 – podle délky nezaměstnanosti

Jak se cítíte před svojí rodinou	Krátkodobě nezaměstnaní		Dlouhodobě nezaměstnaní	
	Počet respondentů	Procentuální četnost	Počet respondentů	Procentuální četnost
stydím se před nimi	4	24%	13	30%
nestydím se za to	5	29%	14	33%
nemluvím o tom, tvářím se, že se nic neděje	8	47%	16	37%
Celkem	17	100%	43	100%

Dle výše uvedených tabulek je jasné, že u této otázky jsou odpovědi u dlouhodobě nezaměstnaných velmi vyrovnané, to jak se člověk cítí před svou rodinou je hodně individuální. U krátkodobé nezaměstnanosti 47% respondentů nemluví před svojí rodinou o svém problému.

Otázka č. 8 – Snížilo se Vaše postavení v rodině

Tabulka č. 11: Vyhodnocení otázky č. 8

Snížilo se Vaše postavení v rodině	Počet respondentů	Procentuální četnost
ano	11	18%
ne	49	82%

Při posuzování dopadu nezaměstnanosti na mužovo postavení v rodině, dopadlo vyhodnocení této otázky pozitivně, protože 82 % respondentů uvedlo, že se jejich postavení v rodině nezměnilo.

Rozdělení odpovědí dle délky nezaměstnanosti

Tabulka č. 12: Vyhodnocení otázky č. 8 – podle délky nezaměstnanosti

Snížilo se Vaše postavení v rodině	Krátkodobě nezaměstnaní		Dlouhodobě nezaměstnaní	
	Počet respondentů	Procentuální četnost	Počet respondentů	Procentuální četnost
ano	3	18%	8	19%
ne	14	82%	35	81%
Celkem	17	100%	43	100%

Z výsledků je zřejmé, že u krátkodobě i dlouhodobě nezaměstnaných převažuje odpověď, že se jejich postavení v rodině nezměnilo. Toto vyhodnocení můžeme považovat za velmi kladné, protože nezaměstnanost zasahuje do pravidel fungování rodiny a může rozbít vztahy mezi jednotlivými členy rodiny.

Otázka č. 9 – Jaké klima vládne ve Vaší rodině v době Vaší nezaměstnanosti

Tabulka č. 13: Vyhodnocení otázky č. 9

Klima v rodině	Počet respondentů	Procentuální četnost
pohoda	19	32%
napětí	41	68%

Většina dotazovaných (68%) uvedlo, že v jejich rodinné atmosféře vládne napětí. Nezaměstnanost znamená negativní zásah do rodinného života a zvyšuje se hladina napětí.

Rozdělení odpovědí dle délky nezaměstnanosti

Tabulka č. 14: Vyhodnocení otázky č. 9 – podle délky nezaměstnanosti

Klima v rodině	Krátkodobě nezaměstnaní		Dlouhodobě nezaměstnaní	
	Počet respondentů	Procentuální četnost	Počet respondentů	Procentuální četnost
pohoda	8	47%	11	25%
napětí	9	53%	32	75%
Celkem	17	100%	43	100%

Dle vyhodnocení se dá říci, že se rodinné klima v době nezaměstnanosti mění. U krátkodobě nezaměstnaných vládne v rodině více pohoda než u dlouhodobě nezaměstnaných. Skoro polovina respondentů, kteří jsou krátkodobě nezaměstnaní, vnímají rodinné klima pozitivně, u dlouhodobě nezaměstnaných je to už jen 25%.

Otázka č. 10 – Vliv své nezaměstnanosti na rodinu vnímáte jako:

Tabulka č. 15: Vyhodnocení otázky č. 10

Vliv nezaměstnanosti na rodinu	Počet respondentů	Procentuální četnost
velký	32	53%
malý	17	28%
nemá to vliv	11	19%

Více jak polovina respondentů se domnívá, že nezaměstnanost má velký vliv na rodinu. Nezaměstnanost má vliv na narušení rodinných zvyklostí. Jen 19 % si myslí, že nezaměstnanost člena rodiny nemá na rodinný život žádný vliv.

Rozdělení odpovědí dle délky nezaměstnanosti

Tabulka č. 16: Vyhodnocení otázky č. 10 – podle délky nezaměstnanosti

	Krátkodobě nezaměstnaní		Dlouhodobě nezaměstnaní	
Vliv nezaměstnanosti na rodinu	Počet respondentů	Procentuální četnost	Počet respondentů	Procentuální četnost
velký	6	35%	26	60%
malý	8	47%	9	21%
nemá to vliv	3	18%	8	19%
Celkem	17	100%	43	100%

60% dlouhodobě nezaměstnaných respondentů uvedlo, že vliv nezaměstnanosti na rodinu vnímají jako velký. U krátkodobě nezaměstnaných si to myslí jen 35%, u této skupiny převažuje odpověď, že vliv nezaměstnanosti na rodinu je malý, tuto odpověď potvrdilo 47%. U obou skupin nejméně respondentů uvedlo, že nezaměstnanost nemá vliv na rodinu.

Otázka č. 11 – Nezaměstnanost má hodně dopadů, napište to, které nejvíce zasáhlo Vaší rodinu

Tabulka č. 17: Vyhodnocení otázky č. 11

Odpovědi	Počet respondentů	Procentuální četnost
zhoršení finanční situace, chudoba	39	65%
stres, nervozita, psychické poruchy	21	35%

Na tuto otázku respondenti nejčastěji odpovídali, že vidí jako nejhorší důsledek zhoršení finanční situace rodiny a s tím spojený pokles životní úrovně. 35 % dotazovaných uvedlo, že za nejhorší důsledek nezaměstnanosti považují psychické problémy, kdy žijí neustále ve stresu a mají strach ze života. Mají pocit nejistoty, neschopnosti a bezmoci si sehnat práci.

Rozdělení odpovědí dle délky nezaměstnanosti

Tabulka č. 18: Vyhodnocení otázky č. 11 – podle délky nezaměstnanosti

Odpovědi	Krátkodobě nezaměstnaní		Dlouhodobě nezaměstnaní	
	Počet respondentů	Procentuální četnost	Počet respondentů	Procentuální četnost
zhoršení finanční situace, chudoba	11	65%	28	65%
stres, nervozita, psychické poruchy	6	35%	15	35%
Celkem	17	100%	43	100%

Výsledky jsou totožné u obou skupin respondentů. Více jak polovina respondentů v jednotlivých skupinách uvádí, že nejhorší na nezaměstnanosti je nedostatek peněz a řešení existenčních problémů.

Otázka č. 12 – Jaká největší omezení přinesla nezaměstnanost Vám a Vaší rodině

Tabulka č.19: Vyhodnocení otázky č. 12

Odpovědi	Počet respondentů	Procentuální četnost
finanční omezení, existenční starosti	28	47%
omezení činnosti ve volném čase celé rodiny	11	18%
omezení zájmů dětí	9	15%
nemožnost cestování	5	8%
závislost na rodičích, příbuzných	3	5%
žádná omezení	4	7%

Téměř polovina respondentů se shodla, že největším omezením nezaměstnanosti je nedostatek financí a s tím spojené existenční starosti. Nejčastější odezva byla odpověď typu „Nemůžeme si nic dovolit, musíme šetřit“. Respondenti také velmi často uvedli, že museli omezit zájmy dětí a veškerou činnost ve volném čase. Dokonce 7 % dotazovaných nevidí žádné omezení v době jejich nezaměstnanosti.

Rozdělení odpovědí dle délky nezaměstnanosti

Tabulka č. 20: Vyhodnocení otázky č. 12 – podle délky nezaměstnanosti

Odpovědi	Krátkodobě nezaměstnaní		Dlouhodobě nezaměstnaní	
	Počet respondentů	Procentuální četnost	Počet respondentů	Procentuální četnost
finanční omezení, existenční starosti	7	41%	21	49%
omezení činnosti ve volném čase celé rodiny	3	18%	8	19%
omezení zájmů dětí	3	18%	6	13%
nemožnost cestování	2	11%	3	7%
závislost na rodičích, příbuzných	1	6%	2	5%
žádná omezení	1	6%	3	7%
Celkem	17	100%	43	100%

U této otázky jsou odpovědi podobné, jak u krátkodobě, tak i u dlouhodobě nezaměstnaných. Jako největší omezení vnímají nedostatek peněz. Nezaměstnanost negativně působí na celkové subjektivní hodnocení kvality života.

Otázka č. 13 – Co je na nezaměstnanosti nejhorší

Tabulka č. 21: Vyhodnocení otázky č. 13

Odpovědi	Počet respondentů	Procentuální četnost
psychická zátěž	20	33%
nedostatek peněz	18	30%
zhoršení sociálního postavení	5	8%
byrokracie, docházení na úřad práce	4	7%
nemožnost sehnání odpovídající práce	7	12%
pokles životní úrovně	6	10%

Tato otázka byla také otevřená, respondenti měli možnost svoji odpověď blíže specifikovat, kdy zase nejčastěji uváděli, že nejhorší na nezaměstnanosti je nedostatek peněz a psychická zátěž. 12 % dotazovaných má obavu z nemožnosti sehnání odpovídající práce. Menší počet má problém se zhoršením sociálního postavení či s byrokracií na Úřadech práce.

Rozdělení odpovědí dle délky nezaměstnanosti

Tabulka č. 22: Vyhodnocení otázky č. 13 – podle délky nezaměstnanosti

Odpovědi	Krátkodobě nezaměstnaní		Dlouhodobě nezaměstnaní	
	Počet respondentů	Procentuální četnost	Počet respondentů	Procentuální četnost
psychická zátěž	5	29%	15	35%
nedostatek peněz	5	29%	13	30%
zhoršení sociálního postavení	2	12%	3	7%
byrokracie, docházení na úřad práce	1	6%	3	7%
nemožnost sehnání odpovídající práce	2	12%	5	12%
pokles životní úrovně	2	12%	4	9%
Celkem	17	100%	43	100%

Nejvíce respondentů u obou skupin si myslí, že to nejhorší na nezaměstnanosti je nedostatek financí a psychická zátěž. Za nejmenší problém považují byrokracii a docházení na úřad práce. Práce v životě člověka představuje nezastupitelnou roli.

5.1 Shrnutí výsledků výzkumu

V této části shrnu výsledky výzkumu podle výzkumných otázek.

Jaké jsou nejzávažnější důsledky nezaměstnanosti muže na rodinný život?

Podle výsledků zjištěné dotazníkem se zjistilo, že nezaměstnanost přináší rodinám různá omezení. 47% respondentů považuje za nejhorší dopad zhoršení finanční situace, kdy rodiny musí šetřit a mají existenční starosti, musí omezit zájmy dětí a činnost ve volném čase. Rodina ztrácí životní standart. Také část nezaměstnaných bývá finančně závislá na rodičích a příbuzných. Jako dalším problematickým důsledkem je přítomnost psychických poruch. Dotazovaní nezaměstnaní měli pocit neschopnosti, méněcennosti, nejistoty a bezmoci si sehnat odpovídající práci. Žijí v neustálém stresu a mají strach ze života.

Jak na nezaměstnanost reaguje rodina?

Dle výsledků reaguje rodina na nezaměstnanost muže pozitivně. Více jak polovina respondentů (51%) uvedla, že je rodina v době nezaměstnanosti podporuje. Tady se nám potvrdilo, že pro nezaměstnanou osobu se může stát rodina oporou. Tato pomoc hraje pozitivní roli. Z tohoto vyhodnocení je zřejmé, že krátkodobá nezaměstnanost má menší dopady na kvalitu rodinných vztahů. Při dlouhodobé nezaměstnanosti se zvětšuje krize rodinného systému.

Jak se změnilo rodinné klima v době nezaměstnanosti?

Dotazník nám potvrdil zhoršení rodinné atmosféry v době nezaměstnanosti. Člověk, který ztratil smysluplnou práci, tento fakt nepocítuje sám, ale pocítují to i jeho nejbližší, především rodina. Z výsledků je opět patrné, že krátkodobá nezaměstnanost má menší negativní zásah do rodinné atmosféry.

IV. Diskuze

V této části se zaměřím na úskalí, které mi práce přinesla a na okolnosti, které mohly ovlivnit výsledek výzkumu.

V praktické části mé bakalářské práce se věnuji kvantitativnímu výzkumu. V souvislosti s výzkumem jsem si vědoma omezení a nedostatků, které mi přinesl dotazník. Do dotazníku jsem mohla uvést více otevřených otázek a ptát se na více věcí a zjistit výsledky více do šíře. K určitým nepřesnostem může dojít i při kategorizaci volných odpovědí.

Praktická část mé bakalářské práce by se dala také zkvalitnit rozšířením počtu respondentů, ale kvůli složité komunikaci s nezaměstnanými lidmi na Úřadu práce jsem nezískala větší počet respondentů. Také jsem byla omezena ve výběru vzorku pouze na muže a tato skutečnost také komplikovala sběr dat. Setkala jsem se i s případy, že mi oslovený muž odmítl vyplnit dotazník.

Co se týká výzkumného vzorku, tak se dá říci, že je vyrovnaný z hlediska věku, protože jsou zastoupeny všechny věkové skupiny. Nevyváženost výzkumného vzorku spatřuji v rozdělení respondentů na krátkodobě nezaměstnané a dlouhodobě nezaměstnané. Nezáměrně se povedlo, že krátkodobě nezaměstnaných je jen 28%.

Možné omezení výzkumu vidím v mé nezkušenosti s vytvářením dotazníků a realizací takovýchto výzkumů. Při sestavování dotazníku jsem postupovala podle mého nejlepšího uvážení a podle metodologické literatury, kterou jsem měla k dispozici.

Výsledky získané pomocí tohoto výzkumu se do značné míry shodují s teoretickou částí bakalářské práce. Různí autoři se shodují, že člověk bez práce se musí vyrovnávat s chudobou, nezaměstnaní nemají dostatek finančních prostředků, jsou omezeni možnosti spotřeby a také na ně doléhá stres. Také respondenti uvedli, že za nejhorší dopad považují zhoršení finanční situace a narušení psychické rovnováhy.

V. Závěr

Šetřením jsem zjistila, že jako nejhorší důsledek nezaměstnanosti je zhoršení finanční situace rodiny, kdy nedostatek finančních prostředků omezuje možnosti spotřeby a kdy chudoba neumožňuje zabezpečovat důležité životní potřeby na přiměřené úrovni. S finančním omezením souvisí i klima v rodině. Ztráta práce vede také k psychickým problémům, dle výzkumu se ukázalo, že se rodinná atmosféra zhoršila a v rodině vládlo napětí v době nezaměstnanosti.

Dle mého výzkumu se 47% respondentů domnívá, že největší omezení v době nezaměstnanosti je nedostatek peněz, dále pak 18% omezilo činnost celé rodiny ve volném čase, 15% omezilo zájmy dětí, 8% respondentů uvedlo, že jsou omezeni v možnosti cestování, 5% je závislých na rodičích a 7 % dotazovaných nevidí žádné omezení v době jejich nezaměstnanosti.

V době nezaměstnanosti se u více jak poloviny respondentů (68%) zhoršilo rodinné klima a převládalo napětí. U krátkodobě nezaměstnaných je tato situace lepší, napětí potvrdilo 53% a u dlouhodobě nezaměstnaných je to až 75%.

Za velmi pozitivní považuji výsledek otázky, jak na nezaměstnanost reaguje rodina. Zde 51% všech dotazovaných uvedlo, že je rodina podporuje a u krátkodobě nezaměstnaných tuto skutečnost potvrdilo 71%. Tato podpora ze strany rodiny a příbuzných působí velmi kladně na nezaměstnaného člena rodiny.

VI. Souhrn

Pro člověka neznamena status nezaměstnaného pouze ztrátu pracovního místa, ale daleko víc. Tento tíživý stav nutí každého člověka vypořádat se nejen s omezením svých financí, ale také překonat své vnitřní rozpoložení. Spolu se ztrátou zaměstnání se lidem často hroutí i jejich sebevědomí a s tím i celý systém jejich sociálních a rodinných vztahů. Nezaměstnanost může zhoršit, ale i rozbít vztahy mezi jednotlivými členy rodiny. Ztráta zaměstnání může vést k různým psychickým a somatickým potížím.

V praktické části jsem se zaměřila na mapující výzkum, kde jsem použila metodu kvantitativního dotazování prostřednictvím strukturovaných dotazníků. Svůj výzkum jsem zaměřila na nezaměstnané muže, kteří mají rodinu.

Výzkumem jsem zjistila, že za nejhorší dopad je považováno zhoršení finanční situace a psychické problémy, které vzniknou v době nezaměstnanosti.

Lze říci, že mít kvalitní a dobře placenou práci je stále více ceněnou životní hodnotou, protože přináší finanční zabezpečení, pocit užitečnosti a přináší možnost seberealizace. Nezaměstnanost negativně působí na celkové subjektivní hodnocení kvality života, spokojenost s jednotlivými oblastmi života a hodnocení smysluplnosti života.

VII. Seznam použité literatury

BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-16-4

BUCHTOVÁ, Božena., et al. *Nezaměstnanost, Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vydání. Praha : Grada Publishing, ISBN 80-247-9006-8.

FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. 2. vydání. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-815-9.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4

KODYMOVÁ, P. KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce s nezaměstnanými*. In. Sociální práce v praxi. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367- 002-X.

KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk – prostředí – výchova*. 1. vyd. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

KUCHAŘOVÁ, V. *Rodina s nezaměstnaným členem*. 1. vydání. Bratislava: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 1991. 43 s. ISBN 80-7138-041-5.

MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 1. vydání Praha: SLON, 1998. 172 s. ISBN 80-901424-9-4.

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 1. vydání. Praha: SLON, 2003. ISBN: 80-86429-19-9

MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ P., *Sociální práce v praxi*. Portál, s.r.o. Praha, 2005. ISBN: 80-7367-002-X

SCHAEFFEROVÁ, E. *Co je rodina*. 1. vydání. Praha: Návrat domů, 1995. 184 s. ISBN 80-85495-41-4.

SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. 224 s. ISBN 978-80-7367-250-8.

VÝROST, J. SLAMĚNÍK, I. *Aplikovaná sociální psychologie*, Portál 1998, ISBN 80-7178-269-6

Zpráva o situaci na trhu v roce 2005. Olomouc, Úřad práce.

VIII. Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Struktura respondentů podle věku.....	29
Tabulka č. 2: Struktura respondentů podle vzdělání.....	29
Tabulka č. 3: Struktura respondentů podle délky nezaměstnanosti	30
Tabulka č. 4: Struktura respondentů podle počtu dětí.....	30
Tabulka č. 5: Vyhodnocení otázky č. 5.....	31
Tabulka č. 6: Vyhodnocení otázky č. 5 – podle délky nezaměstnanosti.....	32
Tabulka č. 7: Vyhodnocení otázky č. 6.....	32
Tabulka č. 8: Vyhodnocení otázky č. 6 – podle délky nezaměstnanosti.....	33
Tabulka č. 9: Vyhodnocení otázky č. 7	33
Tabulka č. 10: Vyhodnocení otázky č. 7 – podle délky nezaměstnanosti.....	34
Tabulka č. 11: Vyhodnocení otázky č. 8.....	34
Tabulka č. 12: Vyhodnocení otázky č. 8 – podle délky nezaměstnanosti.....	35
Tabulka č. 13: Vyhodnocení otázky č. 9.....	35
Tabulka č. 14: Vyhodnocení otázky č. 9 – podle délky nezaměstnanosti.....	36
Tabulka č. 15: Vyhodnocení otázky č. 10.....	36
Tabulka č. 16: Vyhodnocení otázky č. 10 – podle délky nezaměstnanosti.....	37
Tabulka č. 17: Vyhodnocení otázky č. 11.....	37
Tabulka č. 18: Vyhodnocení otázky č. 11 – podle délky nezaměstnanosti.....	38
Tabulka č. 19: Vyhodnocení otázky č. 12.....	38
Tabulka č. 20: Vyhodnocení otázky č. 12 – podle délky nezaměstnanosti.....	39
Tabulka č. 21: Vyhodnocení otázky č. 13.....	39
Tabulka č. 22: Vyhodnocení otázky č. 13 – podle délky nezaměstnanosti.....	40

IX. Seznam příloh

Příloha č. 1 – Strukturovaný dotazník

Příloha č. 1

DOTAZNÍK

Dobrý den,

jsem studentkou 3. posledního ročníku na vysoké škole a nyní pracuji na bakalářské práci, jejíž součástí je výzkum. Chtěla bych Vás proto požádat o vyplnění tohoto krátkého dotazníku. Dotazník je zcela anonymní a veškeré vyplněné dotazníky budou po zpracování skartovány. U uzavřených otázek vždy zaškrtněte jen jednu odpověď. Velmi mi tím pomůžete při zjištění názorů nezaměstnaných mužů na problematiku nezaměstnanosti této skupiny a reakci jejich rodiny, děkuji za spolupráci.

Ing. Andrea Ficová

- 1) Váš věk:.....
- 2) Vzdělání:.....
- 3) Délka nezaměstnanosti:.....
- 4) Kolik máte dětí:.....
- 5) Jak na Vaši nezaměstnanost reaguje rodina.
  - a) podporují mě, pomáhají
  - b) nepodporují, dohadujeme se
  - c) obviňují mě z neschopnosti, zklamal jsem je
  - d) nezajímá je to
  - e) jiná odpověď, jaká:.....
- 6) Změnila se kvalita vztahů v rodině:
  - a) zhoršila
  - b) zlepšila
  - c) nezměnila
- 7) Jak se cítíte před svojí rodinou:
  - a) stydím se před nimi, snížení sebevědomí, zhoršení psychického stavu
  - b) nestydím se za to
  - c) nemluví o tom, tvářím se, že se nic neděje

- 8) Snížilo se Vaše postavení v rodině (např. snížení rodičovské autority) :
- a) ano
  - b) ne
  - c) nezměnilo

- 9) Jaké klima vládne ve Vaší rodině v době Vaší nezaměstnanosti:
- a) pohoda
  - b) napětí

- 10) Vliv své nezaměstnanosti na rodinu vnímáte jako:
- a) velký
  - b) malý
  - c) nemá to vliv na rodinu

- 11) Nezaměstnanost má hodně dopadů, napište to, které nejvíce zasáhlo Vaší rodinu:

.....

- 12) Jaká největší omezení přinesla nezaměstnanost Vám a Vaší rodině?

.....

- 13) Co je na nezaměstnanosti nejhorší?

.....

Děkuji